

De Bommelerwaard: eenheid in verscheidenheid

De Bommelerwaard was niet altoos een schiereiland begrensd door Maas en Waal, in hoogte aflopend van het noordoosten naar het zuidwesten; voor de totstandkoming van de bedijking vanaf de 11e eeuw was het een moerassig gebied met sterk meanderende rivieren, waar in tijden van transgressie bewoning nauwelijks een reële optie was.

Het is bepaaldelijk geen coincidentie dat de plaatsen in de streek ook tegenwoordig nog gesitueerd zijn op de hooggelegen oeverwallen langs de rivieren of voormalige rivierbeddingen, maar alleen Zaltbommel groeide door zijn strategische ligging uit tot een plaats met allure waar al vroeg allerlei rechten werden uitgeoefend, zoals het gruit- en het muntrecht, en die in de 13e eeuw door exemptie uit het landrecht een stedelijke status verkreeg.

Aldus begiftigd door leden van considerabele Gelderse adellijke dynastieën domineerde de stad het omringende platteland zodanig dat de etymologie van de aanduiding Bommelerwaard ook zonder exactere explicatie bij voorbaat zonneklaar is.

Voor dorpen in de streek zoals Nieuwaal en Velddriel was Zaltbommel enerzijds eeuwenlang van eminent belang als rechtscentrum; als locatie waar inwoners obligate fiscale transacties moesten vereffenen; als domicilie van de ambtman, de landsheerlijke mandataris in de streek en als marktplaats voor agrarische producten, maar anderzijds leden de dorpen in tijden van conflictsituaties en blokkades van de stad zwaar onder de last van de rampokkende aanvallende heerscharen die de plattelandsbevolking koeioneerden terwijl de stedelingen zich relatief veilig konden wanen door de protectie van de stedelijke fortificaties.

De Gemeentewet 1851 bracht een codificatie die een einde maakte aan het odieuze onderscheid tussen steden en rurale gemeenten; voortaan was er in dezen sprake van egaliteit en uniformiteit, wat feitelijk de opmaat betekende naar latere gemeentelijke herindelingen.

Slimmeriken zullen zich realiseren dat door de ministeriële en provinciale bemoeizucht geïnitieerde samenvoegingsgolf binnen afzienbare tijd ook de twee laatst overgebleven Bommelerwaardse gemeente zal bereiken en tot één gemeente zal samensmeden; wat hopelijk de vermeende animositeit tussen beide definitief beëindigt, zodat voor de Bommelerwaard een glorieuze toekomst in het verschiet ligt.